УДК 349.3:369.5

А.В. СКОРОБАГАТЬКО,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільного та трудового права,
Одеська національна морська академія

ПРАВОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ У ПЕНСІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

Анотація. Автором досліджуються проблемні питання правової політики держави в умовах формування нової системи пенсійного забезпечення. Критично оцінюються недоліки правової політики у цій сфері, визначаються напрями її здійснення та обгрунтовуються конкретні пропозиції щодо вдосконалення.

Ключові слова: правова політика, пенсія, система, пенсійне забезпечення, пенсійна реформа.

Постановка проблеми. У сучасних умовах будь-яка особа може опинитися в ситуації соціального неблагополуччя внаслідок безробіття чи настання тимчасової або повної непрацездатності, оскільки в Україні ще не створено дієвого механізму захисту від впливу потенційних соціальних ризиків.

Викладення основного матеріалу. З початку 90-х років в Україні — країні з трансформуючою економікою, стала очевидною поява нових соціальних ризиків. Ринкова економіка не змогла самостійно відповісти на такі питання, як: зайнятість населення (особливо зростання безробіття серед молоді та осіб передпенсійного віку), низькі заробітки, незахищеність праці, що призвела до широкої трудової міграції, виплата мізерних допомог і пенсій тощо. Теза про те, що «ринок сам усе врегулює щонайкраще» виявилася міфом [2, с. 50]. Реформаторам перехідного періоду не вдалося адекватно визначитися в політичних стратегіях і реалізувати в своїх соціальних програмах соціально-економічні проблеми, що гостро постали в суспільстві. Не сприяла вирішенню цих проблем й недоскопала законодавча база. На жаль, кількість і складність проблем у соціальній сфері, які потребують дієвої участі держави в їх розв'язанні, не зменшилась, а навпаки зростає. Безумовно, їх вирішення є нагальною необхідністю для сучасної України і цьому має сприяти вироблення державою цілісної, комплексної стратегії в соціальній сфері. Оскільки забезпечення у державі соціального миру й соціальної стабільності залежить від здійснюваної державою соціальної політики, цілями якої, на думку С.М. Прилипко є: досягнення відчутного поліпшення матеріального добробуту й умов життя людей; забезпечення повної продуктивності зайнятості, підвищення якості й конкурентоспроможності робочої сили; гарантування конституційних прав громадян на працю, соціальний захист,

освіту, охорону здоров'я, культуру, житло; переорієнтацію соціальної політики на сім'ю, забезпечення прав і соціальних гарантій сім'ям з дітьми; забезпечення підтримки найуразливіших верств населення, особливо дитячої, збільшення тривалості життя; значне поліпшення соціальної інфраструктури [9, с. 260][1].

Але, за всі роки після здобуття незалежності соціальна політика України так і не сформувалася як цілісна, комплексна стратегія. Вона фактично підмінена нагромадженням різноманітних видів нерідко необґрунтованих і непідкріплених можливостями бюджетного фінансування виплат (пільг, субсидій тощо). В результаті реформування економічної сфери відбувся перерозподіл національного багатства й доходів населення, в той же час соціальні заходи несистемного характеру не покращили стан бідності в Україні. Навпаки, мають місце серйозні деформації механізму правового регулювання процесів перерозподілу коштів між забезпеченими та малозабезпеченими. Викривлене вираження соціальної політики призвело до поляризації суспільства, спричинило поділ на багатих і бідних.

Одним із найбільш очікуваних, але невирішених суспільством питань залишається питання формування сучасної правової політики у сфері пенсійного забезпечення, що суттєво гальмує реформування системи пенсійного забезпечення. Враховуючи цей негативний фактор, ми можемо стверджувати, що держава не забезпечує виконання тих завдань, яких від неї чекає суспільство, оскільки, як слушно відзначає В.Д. Роік, державне регулювання в соціальній сфері й сфері пенсійного забезпечення своїми цілями має: досягнення матеріального добробуту громадян за допомогою ефективної їхньої зайнятості, надання можливостей доступу широким верствам населення до якісних систем охорони здоров'я, соціального забезпечення й освіти, а також надання широкого спектра соціальних послуг і надання публічних благ [10, с. 7]. На жаль, цього Україна не досягла.

Формуючи нову політику в соціальній сфері важливо мати на увазі, що найважливішими принципами організації соціально справедливого порядку в суспільстві є: солідарність, загальне благо, субсидіарність. Ці соціальні принципи складають єдину тріаду, яка тільки у своїй органічній єдності може забезпечити відповідну гармонію ринкової економіки й соціальної держави [6, с. 65]. Уміле поєднання цих принципів у розбудові України, як соціальної держави, створить державу для людини та її добробуту.

Але в демократичному суспільстві з ринковою економікою не менш важливо розуміти й те, що державна влада не повинна брати на себе вирішення матеріальних проблем своїх громадян, а, перш за все, зобов'язана створювати умови, за яких вони зможуть самостійно, відповідно до своїх можливостей та бажань, їх розв'язувати, в тому числі й питання пенсійного забезпечення. Адже однією з основних ознак демократії є право людини на здійснення власного вибору. Тому, саме впровадження в країні трирівневої пенсійної системи надасть можливість поєднати у собі соціальну справедливість та демократичні засади, а також гарантуватиме

[1] Прилипко С.М. соціальне забезпечення як основний напрямок соціальної політики / С.М. Прилипко // Правова держава. — 2008. — Вип. 19. — С. 260.

достатній рівень матеріального забезпечення для кожної людини після настання пенсійного віку чи інших умов отримання права на пенсію. Розуміється, це не стосується тих категорій осіб, хто через певні обставини не може своєю працею забезпечити відповідний матеріальний достаток (наприклад, інваліди), вони можуть розраховувати на державну підтримку. Вважаємо, що саме впровадження в Україні багаторівневої пенсійної системи дозволить раціонально поєднати демократичні основи та сприятиме забезпеченню справедливості у цій сфері, гарантуватиме нашим співвітчизникам диференціацію пенсії і виплату її у таких розмірах, що забезпечать людям похилого віку нормальне життя.

Спостерігаючи суттєве відставання від потреб суспільства в формуванні соціальної сфери, водночас необхідно відзначити, що в умовах реформування правової системи України спостерігається значний інтерес вчених-юристів до дослідження як теоретичних, так і практичних питань пенсійного забезпечення. Ці важливі для суспільства питання неодноразово порушували в своїх наукових працях: Н.Б. Болотіна, М.Д. Бойко, Г.С. Гончарова, М.І. Іншин, Л.І. Лазор, І.В. Оклей, С.М. Прилипко, Я.В. Сімутіна, І.М. Сирота, С.М. Синчук, Б.І. Сташків, Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, О.М. Ярошенко. Однак, незважаючи на наявність дисертаційних і монографічних досліджень, значної кількості публікацій у науковій літературі, в галузевій науці відсутні праці, в яких досліджувалися питання формування правової політики у сфері пенсійного забезпечення. Тому це питання, безперечно, потребує додаткового аналізу та відповідної правової оцінки, а, оскільки обсяг статті досить обмежений, ми розглянемо лише деякі ключові питання цієї правової категорії, а саме визначимо сутність та напрямки реалізації правової політики у сфері пенсійного забезпечення, спробуємо виявити недоліки у цій сфері та обґрунтувати пропозиції щодо її вдосконалення.

Варто враховувати, що стабільний і прогресивний розвиток сучасного українського суспільства залежить від взаємодії багатьох факторів: політичних, економічних і соціальних. Разом з тим, особлива роль у цьому процесі належить праву, яке визначає й забезпечує права людини (зокрема й право на гідне пенсійне забезпечення), ефективність функціонування демократичних інститутів держави. Характерними ознаками чинного законодавства, що регулює соціальний захист та соціальне забезпечення населення, можна вважати його нечітку побудову та непослідовність. Підтвердженням цього є те, що у законодавчих актах зазначеної сфери застосування має місце співіснування двох полярно різних концепцій, серед яких найвпливовішими є радянська модель (наявність великої кількості пільг та соціальних виплат, які, як правило, збільшують рівень заробітної плати та матеріального забезпечення) і європейська модель (віддання пріоритету в соціальному захисті саме найбільш вразливих категорій осіб, що потребують додаткового матеріального забезпечення). Проте, зауважимо, що навіть після прийняття Закону України «Про соціальні послуги», в якому закріплений механізм переходу до європейської моделі, в наступних законах ще неодноразово простежуються радянські підходи та методи, особливо при встановленні нових різновидів пільг та соціальних виплат. Пенсійна система не стала виклю-

ченням, а, більш того, як лакмусовий папір проявила зазначені проблеми.

На сучасному етапі пенсійні системи активно реформуються не лише по всій Європі, але і в інших регіонах світу. Аналіз причин проведення реформ свідчить, що традиційні пенсійні системи працюють не дуже добре в умовах високої тривалості життя і низької народжуваності, оскільки вони були розроблені в часи нижчої тривалості життя і вищої народжуваності. Іншими словами, раніше багато працівників ділили свій вироблений продукт з декількома пенсіонерами, а в наш час декілька працівників змушені ділити свій продукт з багатьма пенсіонерами. Це дві різні ситуації. Навряд чи можна залишати незмінними методи, які застосовувалися раніше, для нової ситуації [7, с. 16]. Окрім зазначеного, серйозним недоліком сучасної української пенсійної системи залишається відсутність концептуального підходу до формування галузевого законодавства.

Водночас, необхідно відзначити, що вищими органами влади України (як законодавчої, так і виконавчої) в різних складах приймалися закони, ухвалювалися заходи і програми, розроблялися концепції і стратегії[1], спрямовані на вирішення проблем і мінімізацію ризиків у пенсійному забезпеченні. Проте, аналіз розпочатої пенсійної реформи свідчить, що в існуючих умовах прийняті міри виявилися малоефективними. Заходи (що урядовці називають пенсійною реформою), прийняті державою у цій сфері, дійсно носять поверхневий характер, позбавлений єдиної генеральної лінії, чітких пріоритетів і орієнтирів. Такі спроби реформування соціальної сфери влучно охарактеризувала Я.В. Сімутіна, відзначивши, що будь-яка «програма реформ» ще не означає реальне їх проведення і, як показує практика, у багатьох випадках залишається втіленою лише на папері [8, с. 114].

Здійснювана у цій галузі правова політика (а вірніше її відсутність) дуже далека від відповідності вимогам послідовності, системності й наукової обґрунтованості. Інакше чим можна пояснити численні зміни та доповнення до нормативно-правових актів, а тим більше несприйняття значною частиною суспільства впроваджуваних владою змін? Тому, характеризуючи останні пенсійні закони, авторитетна вітчизняна вчена Н.М. Хуторян зауважує, що ці закони далекі від доско-

[1] За роки незалежності вищими державними органами приймалися заходи щодо реформування та створення трьохрівневої системи пенсійного забезпечення. Так, у грудні 1993 року було схвалено Концепцію соціального забезпечення населення України; у 1998 році Верховна Рада України приймає Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»; Указ Президента України від 13 квітня 1998 року № 291/98 «Про основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні»; Послання Президента України до Верховної Ради та Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1-14/1349 «Про основні напрями реформування системи пенсійного забезпечення населення України»; 9 липня 2003 року в Україні були прийняті два найважливіших закони з пенсійної реформи «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення» які набули чинності з 1 січня 2004 року; Стратегія розвитку пенсійної системи, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів № 525-р від 15 грудня 2005 року; У жовтні 2009 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1224-р була схвалена чергова Концепція подальшого проведення пенсійної реформи; конкретні завдання по реформуванню системи пенсійного страхування визначені у Програмі економічних реформ України на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», розробленої і схваленої Комітетом з економічних реформ при Президенті України; Закон України № 3668 від 8 липня 2011 року «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи».

налості, оскільки вони не реалізують того основного завдання, яке покладалося на пенсійну реформу — забезпечити гідне життя непрацездатних осіб. На думку вченої, практичне застосування цих законів призвело до різкої диспропорції в пенсійному забезпеченні осіб, які вийшли на пенсію до введення в дію цих законів і осіб, які виходять на пенсію зараз [14, с. 311].

Не лише названі, але й багато інших проблем, що виникли у період становлення України як правової і соціальної держави, реально поставили питання вироблення в теперішніх соціально-економічних умовах нової ефективної правової політики, яка має позитивно позначитися як на виконанні державою своїх функцій, так і забезпечити реалізацію прав її громадян.

Що ж взагалі розуміється у науковій літературі під правовою політикою держави? Ґрунтовне тлумачення цього правового явища дає правознавець академік Ю.С. Шемшученко. На його думку, слід чітко розрізняти два значення цього терміну: широке і вузьке. Правова політика держави у широкому розумінні — це політика держави, заснована на праві. У вузькому — державна політика в правовій сфері суспільного життя [12, с. 38]. У структурі правової політики, на його погляд, проявляються різні види і форми її напрямів, зокрема, залежно від змісту вона може бути правовстановлюючою, правозастосовною, правоохоронною, кримінально-правовою, виправною тощо, а залежно від часу, на який розрахована, — поточною або перспективною [12, с. 38]. Тобто, можна зробити логічний висновок, що під правовою політикою ми розуміємо сукупність ідей, завдань, програм, методів стосовно становлення та розвитку регулювання та охорони суспільних відносин за допомогою права.

Характеризуючи це досить складне правове явище, важливо визначити його концептуальне призначення. На нашу думку, це формування ефективно діючого механізму реалізації прав і свобод громадян та найбільш повне їх забезпечення; зміцнення дисципліни, законності й правопорядку; виховання свідомості та правової культури населення; націленість на досягнення позитивних результатів. Безперечно, результативна правова політика відіграє значну роль у розвитку теорії права, визначає напрями формування усієї системи права та впливає на розвиток окремої галузі права.

У сфері пенсійного забезпечення зазначені вище напрямки певною мірою реалізуються, але це не дає підстави стверджувати про наявність у сучасних умовах вже сформованої правової політики у цій царині. Крім того, аналізуючи ситуацію взагалі, слід визнати, що правова політика у сфері пенсійного забезпечення відображає наявність загальних проблем української правової політики в цілому й не може бути ефективно вдосконалена як окремо взятий напрямок.

Не заглиблюючись детально у зміст кожного із елементів правової політики (адже кожен її напрямок може бути предметом окремого грунтовного дослідження), проаналізуємо тільки деякі першочергові питання цього правового явища — зосередимося на новостворених проблемах, які виникають, на таких напрямах правової політики в пенсійній сфері як правотворчість й, у першу чергу, законотворчість та зробимо спробу визначити можливі шляхи її вдосконалення.

Законодавча політика у сфері пенсійного забезпечення, як уже відзначалося, малоефективна та харак-

теризується відсутністю системного підходу до формування галузевого законодавства і, в першу чергу, низьким рівнем його кодифікації, що негативно впливає на розвиток соціально значимої галузі права. Недосконалість і надмірна кількість пенсійного законодавства породжує численні недоліки нормативно-правових актів, їх низьку ефективність, що на практиці призводить до порушень права громадян на пенсійне забезпечення. Справді, за кількісними показниками законотворення Україна досягла рівня провідних європейських країн. Однак, як слушно зауважує Ю.С. Шемшученко, проблемою є якість наших законів. «Хіба не про це свідчить те, — пише він, — що 90 % законів — це доповнення і зміни до вже діючих законів та закони про ратифікацію міжнародних договорів... і так буде доти, поки буде ігноруватися системність і плановість у розвитку нашого законодавства» [13, с. 65]. Саме тому, беручи до уваги таке поняття як соціальне законодавство, є необхідність застосовувати термін система соціального законодавства. Адже одним з показників якості законів, на якому наголошує О.В. Скрипнюк, підтримуючи точку зору академіка Ю.С. Шемшученко, є їхня системність, яка виявляється, з одного боку, у взаємопов'язаності законів, а з іншого — у ступені юридичного охоплення тієї сфери суспільних відносин, яку вони покликані регулювати[1].

У зв'язку з цим, цілком ймовірною вважаємо думку Ю.В. Васильєвої, що законодавство у сфері соціального забезпечення гостро потребує інтеграції, підвищення ступеня пов'язаності та погодження його норм. Відсутність належної системності у цій сфері спричиняє багато негативних наслідків, зокрема, те, що процеси диференціації у праві соціального забезпечення фактично переважають над процесами уніфікації, що зашкоджує не тільки праву, а й якості суспільних відносин, зумовлюючи їх невиправдану різницю [1]. Отже, можемо сміливо зробити висновок, що однією з першочергових задач правової політики в умовах реформування сучасної пенсійної системи є невідкладна кодифікація пенсійного законодавства.

Важливість такого кроку обумовлюється тим, що прийняття Пенсійного кодексу вирішить низку задач, а саме: 1) дозволить систематизувати численне законодавство; 2) упорядкує внутрішній правовий зв'язок його норм, підвищить якість та удосконалить механізм їх реалізації; 3) сприятиме рівномірному розвитку галузі. Такої правової позиції дотримується переважна більшість дослідників реформи пенсійної системи в Україні, зокрема Н.Б. Болотіна, С.М. Прилипко, Я.В. Сімутіна, Б.І. Сташків, Н.М. Хуторян, М.М. Шумило та ін. На необхідність кодифікації пенсійного законодавства вказують і російські науковці Ю.В. Васильєва, С.І. Кобзєва, О.Є. Мачульська, Е.Г. Тучкова.

Досить великого значення процесу кодифікації надає відомий російський вчений В.М. Лебедєв. Він пише, що сьогодні, як ніколи раніше, необхідна стабільна законотворчість, тим більше на рівні кодексів. Сучасному законодавцеві час подорослішати, стати консерватором у хорошому розумінні цього слова. Він, як і лікар, зобов'язаний керуватися правилом «не нашкодити». Краще втриматися

[1] Скрипнюк О.В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-річчя незалежності України : монографія. - К. : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2000. — С. 247. (600 с.)

від прийняття недосконалого закону, ніж, прийнявши його, уже наступного дня гучно заявляти, що він недосконалий [3, с. 35].

«Сьогодні суспільство розуміє, — звертає увагу Я.В. Сімутіна, — що ефективна пенсійна система не може бути створена миттєво і на її розвиток необхідно достатньо тривалий час. Водночас такий розвиток пенсійної системи не може здійснюватися хаотично без відповідної стратегії. Пенсійний кодекс повинен закріпити основи цієї системи та визначити загальне бачення подальшого її розвитку» [8, с. 123].

Але ще до прийняття Пенсійного кодексу потрібно прискорити заходи щодо запровадження другого рівня пенсійної системи. Для цього, як слушно зауважують фахівці, негайно треба створити правову базу, без якої неможливо завершити інституційну та технічну підготовку до запровадження складної системи обов'язкового накопичувального пенсійного страхування. Верховна Рада має якомога скоріше прийняти закон, у якому чітко визначалися б права та обов'язки всіх державних інституцій, задіяних у роботі другого рівня пенсійної системи [5, с. 6]. Також потребує вдосконалення правового забезпечення й третій рівень пенсійної системи — недержавне пенсійне забезпечення.

Суттєвим недоліком законодавчої політики в сфері пенсійного забезпечення є її невідповідність існуючому рівню суспільного розвитку й потребам громадян України. Законодавець досить часто за допомогою прийняття правових актів намагається розв'язати поточні проблеми без відповідного організаційного й фінансового обґрунтування. Тому ми повністю підтримуємо точку зору Ю.А. Тихомирова, що в процесі розвитку законодавства слід вирішувати дві головні проблеми: суворіше ув'язувати його з реформами, які запроваджуються... з одного боку, і забезпечувати цілісність і чітку структуру законодавства, мобільність і сталість його галузей — з іншого боку. В протилежному випадку, якщо «прив'язувати» закони лише до поточних завдань, то це призведе до правового хаосу» [11, с. 10]. Дійсно, соціальне законодавство повинно відповідати загальному напряму впроваджуваних реформ, а також меті соціального, правового, політичного та економічного розвитку нашого суспільства.

Однією з найвагоміших умов ефективності правової політики у сфері соціального забезпечення є її фінансове забезпечення (особливо гострою є проблема фінансування виплати пенсій, про що свідчить щорічний дефіцит бюджету Пенсійного фонду). У цьому питанні важливо, щоб фіскальна політика була більш лояльною, як для роботодавців, так і для працівників, та більш відкритою, щоб було зрозуміло, яким чином накопичуються кошти на фінансування їхніх пенсій і які механізми у цьому задіяні.

При формуванні правової політики в пенсійному забезпеченні, можливо більшою мірою, ніж в інших сферах суспільного життя, слід ураховувати традиції й зберігати спадковість правового регулювання. Вважаємо за доцільне в сучасних умовах не відмовлятися від пільг у пенсійному забезпеченні і зберегти такі види пенсій як: пенсії за вислугу років та пільгові пенсії за віком. На наш погляд, варто також врахувати досвід Російської Федерації щодо введення дострокових пенсій, який нами розцінюється як негативний, оскільки таке нововведення не покращило пенсійне забезпечення осіб, які працювали у важких і шкідливих умовах та не знайшло належної

підтримки в наукових колах і в суспільстві [4, с. 518].

Важливо враховувати, що реалізація правових актів, а нерідко й цілих напрямків правової політики може гальмуватися через недостатні правові знання населення. Проте складається таке враження, що державу повністю задовольняє низький рівень правосвідомості громадян, оскільки вона поводиться в питаннях правового виховання абсолютно інертно. Тому формування правової культури, правосвідомості громадян у сфері пенсійного забезпечення повинні стати обов'язковою умовою реалізації правової політики. Разом з тим, необхідно розуміти, що правова свідомість населення не встигає за стрімким та часто таким процесом зміни законодавства, який взагалі важко пояснити, що швидше нагадує «шараханье из одной стороны в другую» [11, с. 10].

Ще одним суттєвим аспектом, який позитивно позначиться на пенсійному забезпеченні, вважаємо визначення нових державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантій. Незважаючи на очевидну необхідність у здійснені цього процесу, влада дану можливість використовує далеко не повною мірою. Отже, державі терміново потрібно приділити особливу увагу задачам соціальної стандартизації, це в першу чергу відноситься до базового стандарту — прожиткового мінімуму. При прийнятті нових законодавчих актів в Україні у сфері соціального захисту населення, необхідно брати до уваги міжнародні стандарти, особливо при визначенні прожиткового мінімуму, межі бідності тощо.

Загалом, в сучасних умовах проблема впровадження міжнародних стандартів набула для України практичного значення, тому необхідно цілеспрямовано упроваджувати в державі європейські стандарти, передусім в економічній і соціальній сферах, оскільки нині чинні не відповідають реальним життєвим потребам людини та не можуть забезпечити їх. Так, встановлений на законодавчому рівні розмір мінімальної пенсії нині настільки мізерний, що не може виступати ані як економічна категорія, ані як соціальна гарантія. Проте стан справ щодо ратифікації Україною міжнародних актів у сфері соціального забезпечення залишається вкрай незадовільним. Таким чином ми можемо стверджувати, що недостатня орієнтованість на міжнародні стандарти забезпечення залишається істотним недоліком законодавчої політики у сфері пенсійного забезпечення, а ратифікація міжнародних норм соціального забезпечення здатна спричинити значний імпульс розвитку правової політики.

Головний напрямок правової діяльності держави — сфокусувати акценти уже прийнятих стратегій на досягненні суспільного блага через реалізацію цілей правової політики. При цьому законодавець зобов'язаний враховувати, щоб правова політика сприймалася у суспільстві й була результативною, вона повинна базуватися на певних принципах. З цього приводу досить влучно виразився академік Ю.С. Шемшученко, який стверджує, що для того, щоб правова політика була ефективною, вона повинна базуватися на вироблених теорією і практикою принципах: соціальної обумовленості, наукової обґрунтованості, стабільності, демократичності й гуманності, справедливості, узгодженості інтересів особи і держави, пріоритетності прав людини, відповідності міжнародним стандартам, прозорості й гласності [12, с. 38]. Якщо названі

принципи вдасться реалізувати, то реальні цілі правової політики будуть відповідати визначеним у Конституції цілям соціальної держави, а право соціального забезпечення буде спрямоване на розв'язок своїх першочергових соціальних завдань, і тільки потім його ефективне функціонування зможе сприяти розвитку економіки, де в нього, безсумнівно, є чималий потенціал.

Висновки. Підводячи підсумок сказаному вище, зазначимо, що важливість питання створення правової політики та перспектив її становлення в Україні, в кінцевому результаті, зумовлюється не тим, наскільки несуперечливу її наукову концепцію буде розроблено, а тим, настільки держава спроможна втілити цю концепцію в життя. Стратегія правової політики у сфері пенсійного забезпечення має бути направлена на досягнення основної цілі — суттєвого покращення пенсійного забезпечення населення України. Ця проблема існує не один рік і вимагає невідкладного вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильева Ю.В. Кодификация российского законодательства о социальном обеспечении: теоретические и практические проблемы : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.05. «Трудовое право; право социального обеспечения» / Ю.В. Васильева ; Моск. гос. юрид. академ. им. О.Е. Кутафина. — Москва, 2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.msal.ru/main/aspyr51.html.

2. Куренной А.М. Дифференциация или дискриминация // Проблемы дифференциации в правовом регулировании отношений в сфере труда и социального обеспечения : Материалы Пятой Международной научно-практической конференции / под ред. К.Н. Гусова. М. : Проспект, 2009. С. 47-50.

3. Лебедев В.М. Современное трудовое право (Опыт трудоправового компаративизма). Книга первая / В.М. Лебедев, Е.Р. Воронкова, В.Г. Мельникова ; под ред. заслуженного юриста РФ, чл.-кор. АП ВШ РФ, докт. юрид. наук, проф. В.М. Лебедева. — М. : Статут, 2007. — 301 с.

4. Мидонова Е.А. Проблемы дифференциации в досрочном пенсионном обеспечении отдельных категорий граждан // Проблемы дифференциации в правовом регулировании отношений в сфере труда и социального обеспечения : Материалы Пятой Международной научно-практической конференции / под ред. К.Н. Гусова. М. : Проспект, 2009. С. 517-522.

5. Печай А. Гроші на старість: випробування кризою / А. Печай // Урядовий кур'єр. — 24 червня 2009. — № 111. — С. 6.

6. Окенфельз В. Социальное католическое учение и экономический порядок // Politekonom. Российско-германский журнал по экономической теории и практике. — 2000. — № 2(13). — С. 63-69.

7. Пенсійна система: Виклик для України / за ред. Марчіна Свєнчіцкі, Інни Чапко, Анастасії Єрмошенко. К. : Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2008. 68 с.

8. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні : монографія / Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, М.П. Стадник [та ін.]. — К. : Ін Юре, 2012. — 540 с.

9. Прилипко С.М. Соціальне забезпечення як основний напрямок соціальної політики / С.М. Прилипко // Правова держава. — 2008. — Вип. 19. — С. 260-267.

10. Роик В.Д. Государственная политика и управление современной России в сфере социального обеспечения и пенсионного обеспечения / Государственная политика и управление современной России в сфере социального обеспечения и пенсионного обеспечения. Материалы научного семинара. Вып. 9 (56). М. : Научный эксперт, 2013. 104 с.

11. Тихомиров Ю.А. Концепция развития российского законодательства. М., 2004. 848 с.

12. Шемшученко Ю.С. Правова політика / Ю.С. Шемшученко // Юридична енциклопедія: В 6-ти т. / [редкол. Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.]. — К. : Укр. енциклопедія, 2003. — Т. 5: П-С. — 736 с.

13. Шемшученко Ю.С. Український парламентаризм: проблеми становлення і розвитку // Правова держава. — К., 1998. — Вип. 9. — С. 58-68.

14. Хуторян Н.М. Нова пенсійна реформа чи наступ на пенсійні права громадян України? // Правова держава. Випуск 22. — К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. — С. 311-316.

Скоробогатько А.В.

Правовая политика государства в пенсионном обеспечении.

Аннотация. Автором исследуются проблемные вопросы правовой политики государства в условиях формирования новой системы пенсионного обеспечения. Критически оцениваются недостатки правовой политики в этой сфере, выделяются направления ее осуществления и обосновываются конкретные предложения относительно ее усовершенствования.

Ключевые слова: правовая политика, пенсия, система, пенсионное обеспечение, пенсионная реформа.

Skorobogatko A.V.

Legal policy of the state in relation to pension provision.

Summary. The author investigated problematic issues of legal policy under the formation of the new pension system. There is a critical evaluation of the shortcomings of legal policy in this area. The author also identified the areas of effectuation of legal pension policy and substantiated the certain proposals for such policy's improvement.

Keywords: legal policy, pension, system, pension provision, pension reform.